

Afgrødetab forårsaget af kron- og dåvildt i SAGRO's område

2017

Forord

Udgivet af: SAGRO – Viden og Vækst

Forfatter: Rasmus Filsø Løbner, Natur- og vildtrådgiver

Udgave: 1. udgave april 2017

Tak til de landmænd som har svaret på spørgeskema og deltaget i telefoninterview.

Undersøgelsen er finansieret af SAGRO's ejerforeninger som består af:

- Holstebro Struer Landboforening
- Herning Ikast Landboforening
- Sydvestjysk Landboforening
- Jysk Landbrug
- Familielandbruget VEST-Jylland
- Grindstedegnens Familielandbrug

Indholdsfortegnelse

Indledning	4
Dataindsamling	5
Resultat af undersøgelsen	7
Forvaltningsperspektiver.....	11
Konklusion	12

Indledning

SAGRO har i 2017 undersøgt omfanget af vildtskader forårsaget af både kron- og dåvildt i det geografiske område SAGRO dækker, hvilket svarer til store dele af Midt-, Vest- og Sydjylland.

Undersøgelsen er tidligere gennemført i 2013-2016 i det daværende Jysk Landbrugsrådgivning, men efter en fusion mellem Jysk Landbrugsrådgivning og Heden & Fjorden er undersøgelsen nu udvidet til at dække hele SAGRO's område.

Undersøgelsen er gennemført så resultaterne kan sammenholdes med resultaterne fra *Kronvildtskader i Jysk Landbrugsrådgivnings område*. Der er dog lavet flere ændringer, som medfører at datagrundlaget er forskelligt.

To væsentlige ændringer er at denne undersøgelse dækker et langt større geografisk område samt at skader forårsaget af dåvildt også medregnes i denne undersøgelse.

Datagrundlaget er indsamlet ved at der er sendt et spørgeskema ud på mail til 5068 landmænd, hvoraf der er indhentet svar fra 774 landmænd. De landmænd som indberettede skader over 25.000 kr. er efterfølgende blevet interviewet pr. telefon.

Omfanget af skader dækker alene direkte afgrødetab i dyrkningsåret 2016. Resultaterne dækker dermed ikke tab på grund af manglende sædskifte, afskrivning på afværgemidler og tidsforbrug.

Billede 1: Massive skader i kornmark forårsaget af kronvildt.

Dataindsamling

Indsamling af data er gennemført ved at sende et spørgeskema ud på mail til 5068 landmænd. Spørgeskemaet blev udsendt af to omgange i februar og marts 2017. Med en besvarelsesprocent på godt 15 % blev der indhentet brugelige svar fra 774 landmænd.

Spørgeskemaet omfatter følgende:

- Samlet dyrket areal
- Dyrket areal med vildtskader
- Estimeret omfang af skader indenfor følgende niveauer
 - Ingen skader af betydning
 - Mindre skader op til 10.000 kr.
 - Væsentlige skader fra 10.000-25.000 kr.
 - Store skader over 25.000 kr.
- Vurdering af hvilken vildtart skaderne er forårsaget af
- Mulighed for at beskrive problemet

De landmænd som indberettede skader over 25.000 kr. blev efterfølgende interviewet pr. telefon. Telefoninterviewet blev gennemført med det formål at indhente landmandens vurdering af, hvor store tab han havde konstateret i 2016. Derudover blev emner som afværgemidler, regulering og øvrige løsningsforslag drøftet.

Det samlede afgrødetab er skønsmæssigt opgjort. I forbindelse med dataindsamlingen er tallene indhentet igennem landmandens egen vurdering. En vurdering som landmændene selv har udtrykt de har svært ved at bestemme. Landmændene har dog vist en god fornemmelse for omfanget af skader og derudfra vurderet det samlede afgrødetab.

Billede 2: Omfattende skader i majsmark som medfører et betydeligt afgrødetab. Udover et mindre udbytte medfører skaderne også en betydelig forringelse af kvaliteten. Når der er tale om skader i majs, er det ofte kolberne på majsens som bliver ædt.

Både i den fremsendte mail og gennem telefoninterviewet blev der gjort opmærksom på at afgrødetabet alene skulle dække det direkte afgrødetab i dyrkningsåret 2016. Omfanget af skader dækker dermed ikke tab på grund af manglende sædskifte, afskrivning på afværgemidler og øget tidsforbrug.

I den tidligere undersøgelse er landmænd med en formodet skade blevet kontaktet. Denne metode er ikke benyttet i denne undersøgelse, da det har været hensigten at ensrette datagrundlaget.

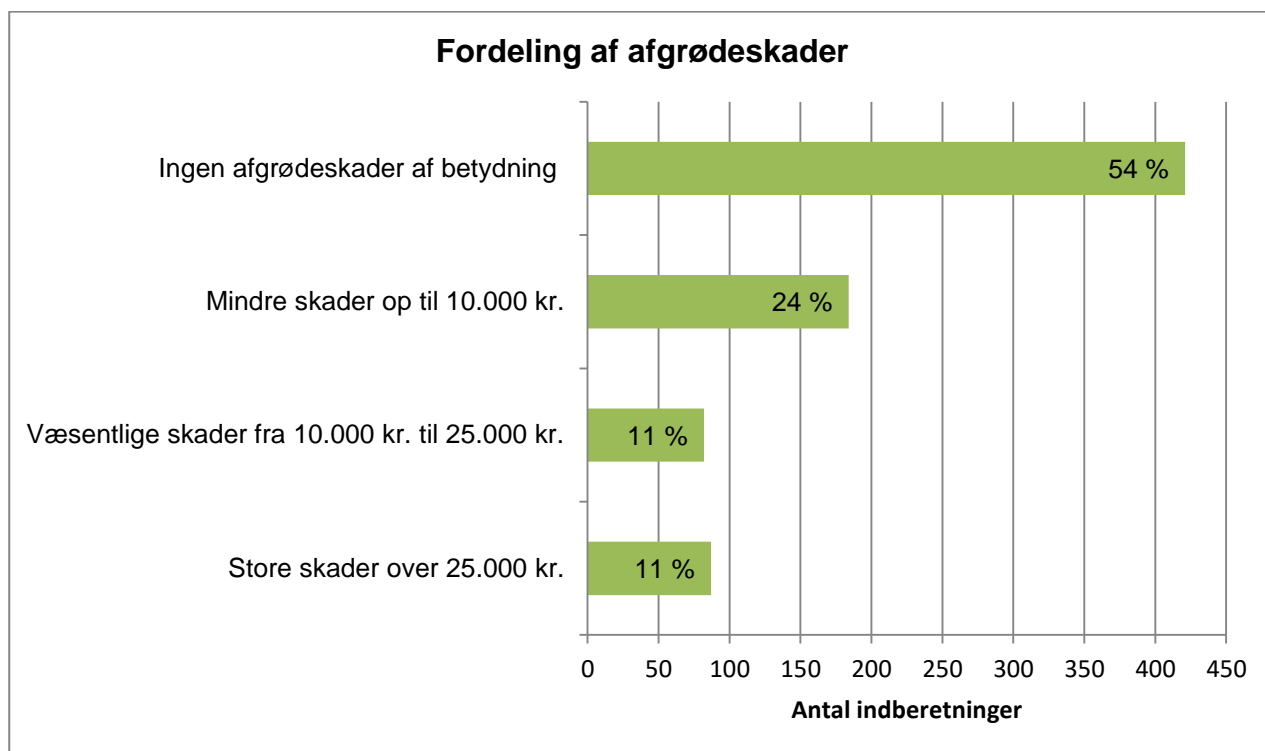

Billede 3: Kartoffelmark med store skader. Når kartofler bliver blotlagt i solen medfører det, at de bliver grønne og dermed bliver spisekartofler usælgelige.

Resultat af undersøgelsen

Der foreligger svar fra 774 landmænd og svarene fordeler sig som følger:

- 421 med ingen afgrødeskader af betydning
- 184 med mindre skader op til 10.000 kr.
- 82 med væsentlige skader fra 10.000 kr. til 25.000 kr.
- 87 med store skader over 25.000 kr.

Tabel 1: Fordeling af afgrødeskader. Tabellen skitserer antallet af indberetninger og den procentvise fordeling inden for de forskellige niveauer.

Der er indberettet et samlet dyrket areal på i alt 39.334 ha, heraf er der indberettet skader på 9267 ha.

De landmænd som har indberettet store skader over 25.000 kr., er som nævnt blevet interviewet pr. telefon. Formålet med telefoninterviewet har været at indhente yderligere oplysninger om skadernes omfang på den enkelte bedrift. Afgrødetabene hos de 87 landmænd er skønnet til at udgøre i alt 6.917.000 kr.

Afgrødetabene i de to øvrige kategorier er henholdsvis:

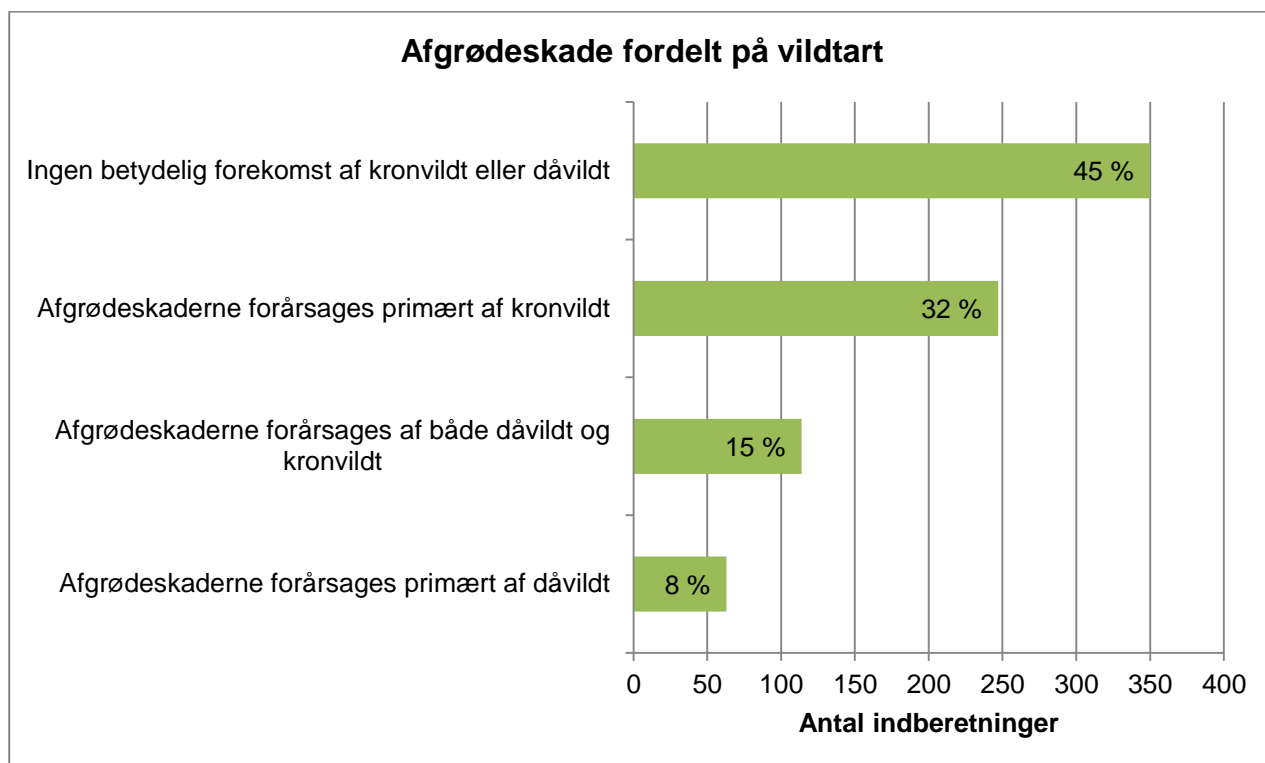
- 920.000 kr. (184 ejendomme a' 5000 kr.)
- 1.435.000 kr. (82 ejendomme a' 17.500 kr.)

Det samlede afgrødetab udgør dermed 9.272.000 kr.

Divideres det samlede afgrødetab med antallet af indberettede hektar med skader (9267 ha), viser det sig at der i gennemsnit er et afgrødetab på godt 1000 kr./ha.

Der er i øvrigt indhentet oplysninger om, hvilken hjortevildtart landmanden har vurderet skaderne er blevet forårsaget af.

I Tabel 2 nedenfor ses at skaderne primært forårsages af kronvildt, men en øget dåvildtbestand medfører også skader i flere områder. Kun i 8 % af tilfældene er det alene dåvildt der forårsager skaderne.

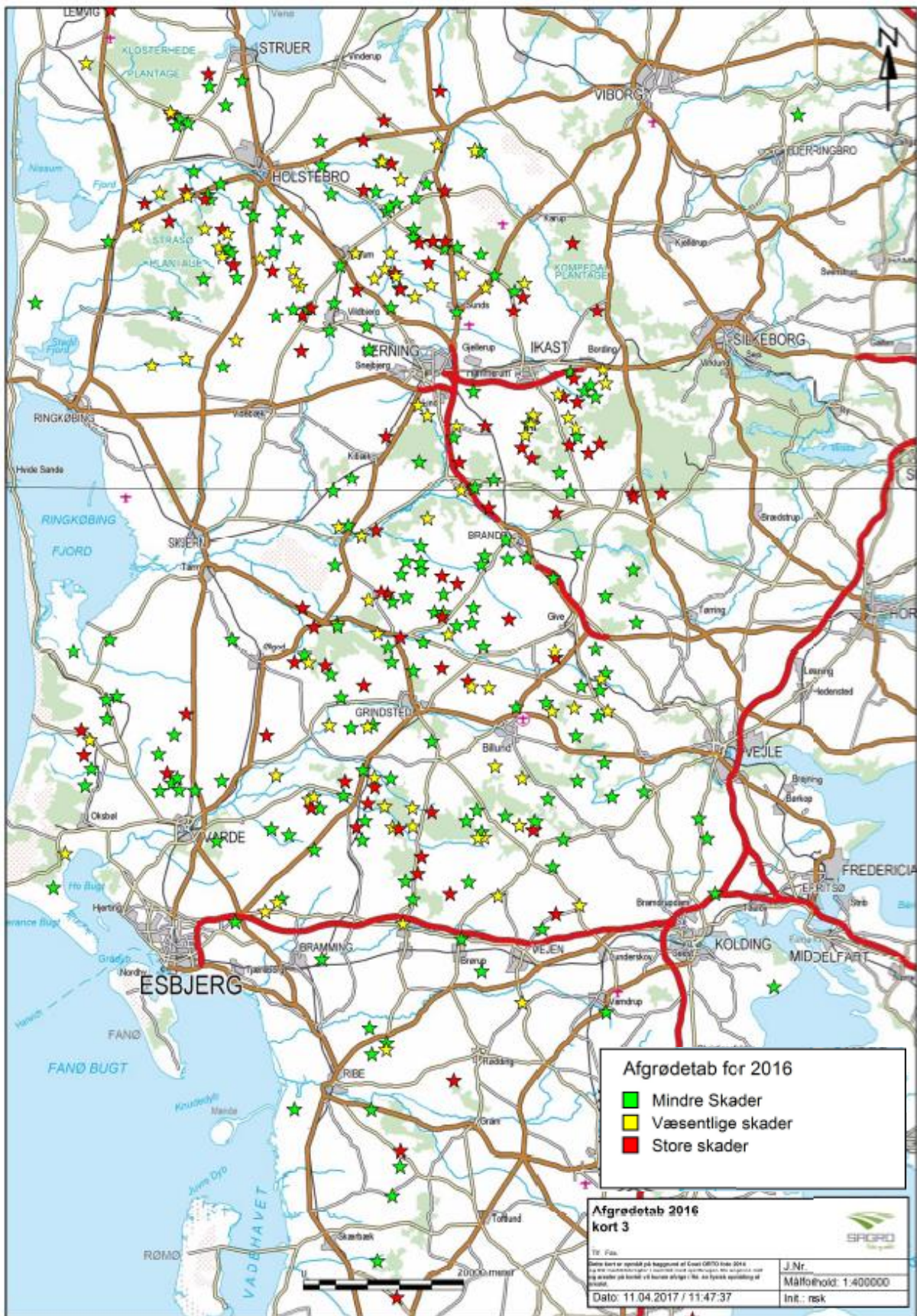

Tabel 2: Afgrødeskade fordelt på hjortevildtsart. Tabellen skitserer antallet af indberetninger og den procentvise fordeling af, hvilke hjortevildstart skaderne er forårsaget af.

Geografisk fordeling:

For at påvise hvor skaderne geografisk konstateres er der lavet et kort som viser skadernes geografiske omfang. Kortet er lavet ud fra den oplyste adresse som landmanden indberettede igennem spørgeskemaet, hvilket oftest er landmandens bopæl.

Kortet illustrerer at skaderne oftest konstateres tæt på større skov- og naturområder. På billede 4 på næste side, vises kortet.

Billede 4: Geografisk fordeling af afgrødetab ud fra de tre fastsatte niveauer.

Sammenfatning af øvrige resultater

Da opgørelsen kun dækker det direkte afgrødetab i 2016, vurderes at det samlede skadesomfang er langt højere, end hvad undersøgelsen påviser. Dette skyldtes at mange af de interviewede landmænd giver udtryk for at de er nødsaget til at ændre sædskifte og dermed fravælge højtverdiansafgrøder som kartofler og raps. Også majs, korn og kløvergræs er meget udsatte afgrøder og dermed er det resterende afgrødevalg yderst begrænset.

Udover skader i afgrøderne har flere landmænd fortalt af de har problemer med at hegn, der holder kreaturer og frilandsgrise inde, bliver løbet ned, hvilket resulterer i øvrige skader og øget stress blandt dyrene. Flere landmænd har også problemer med at vildtet ødelægger ensilagestakke, roe- og kartoffelkuler. Hvilket har store kvalitetsmæssige konsekvenser.

Størstedelen af de interviewede landmænd har givet udtryk for, at de har reduceret omfanget af skader ved brug af afværgemidler. De hyppigste anvendte afværgemidler er:

- Midlertidige og permanente hegn
- Fugleskræmsler
- Opsætning af menneskehår
- Elektroniske afværgemidler med forskellige lydeffekter
- Skræmmeskud og gaskanoner
- Fysisk opsyn i aften- og nattetimerne
- Regulering med forudgående tilladelse.

Fælles for de anvendte afværgemidler er ofte at effekten er korttidsvirkende og ofte meget tidskrævende.

Opsætning af hegn bliver mere og mere udbredt. Landmændene opsætter både midlertidige og permanente hegn med strømførende tråd eller bånd. Fælles for de fleste, der hegner, er at de føler sig magtesløse og er derfor nødsaget til at opsætte hegn.

Billede 5: Hegn med pose opsat for at lede hjortevildt væk fra kartoffelmark.

Forvaltningsperspektiver

Generelt giver landmændene udtryk for at de nyder at se kron- og dåvildt på deres arealer og vil nødigt være det foruden. Men i de områder, hvor forekomsten er blevet så stor, at skaderne medfører et betydeligt afgrødetab, bliver de berørte landmand nødt til at tage hånd om problemet. De interviewede landmænd har fremhævet særligt tre forskellige løsningsforslag som kan reducerer problemet. Nedenfor gennemgås følgende løsningsforslag:

- Hegning
- Kompensation
- Bestandsregulering

Hegning

Som nævnt tidligere påpeger en stor del af landmændene at opsætning af hegn er den eneste holdbare løsning på markniveau. Mange af de interviewede landmænd har allerede opsat hegn eller også planlægger de at gøre det, indenfor den nærmeste fremtid. Særligt de landmænd som har store skader opsætter med fordel permanente hegn. Når de permanente hegn er opsat har de større mulighed for at dyrke markerne med et hensigtsmæssigt og økonomisk optimalt sædskifte.

Landmændene udtrykker dog at opsætning af hegn, kun er en løsning på markniveau da det blot flytter hjortevildtet til de marker som ikke er hegnet.

Hegning har i øvrigt flere negative sideeffekter. Hegn kan resultere i at store områder bliver hegnet inde, med et formål at holde hjortevildtet væk fra de dyrkede arealer. Hegn kan derudover lede vildtet langs unaturlige ledelinjer, hvilket kan resultere i en øget risiko for påkørsler. Mange af landmændene nævner selv problemstillingen med hegn, men når skaderne bliver for massive udtrykker de, at det er den bedste løsning på markniveau.

Kompensation

Landmændene påpeger at en erstatningsordning kan være en løsning på problemet. Erstatningsordningen kan eksempelvis være, at landmænd med store skader bliver kompenseret for det årlige afgrødetab.

Der findes allerede en erstatningsordning i Danmark. Ordningen giver compensation indenfor en radius af 2 km, til to udpegede kronvildtreservater i Danmark. Få af de interviewede landmænd har modtaget erstatning for skader fra denne ordning.

Bestandsregulering

Mange af de interviewede landmænd udtrykker at en bestandsregulering er en holdbar løsning på problemet. Flere af landmændene påpeger selv at en målrettet afskydning og koordineret jagt, kan medføre en lokal regulering af bestanden. En øget afskydning med fokus på at nedbringe antallet af produktive individer herunder hinder og kalve, medfører at bestandene lokalt bliver mindre.

For at øge effektiviteten på de enkelte jagter kan man med fordel planlægge at kordinere jagterne i nabolaget, således at vildtudbyttet øges.

Flere af de interviewede landmænd har haft gode erfaringer med at planlægge jagter i store områder, hvor der har været fælles enighed om, kun at skyde hind og kalv. Disse jagter medfører ofte et langt større vildtudbytte end på jagter som kun afholdes på enkelte bedrifter.

Konklusion

Formålet med denne undersøgelse har været at indhente et datagrundlag som påviser omfanget af afgrødeskader i SAGRO's område. Datagrundlaget er indsamlet ved hjælp af en spørgeskemaundersøgelse med 774 besvarelser. Undersøgelsen påviser et samlet afgrødetab på 9.272.000 kr. Da opgørelsen kun dækker det direkte afgrødetab, vurderes det at det samlede skadesomfang er langt højere. Årsagen hertil er, at mange landmænd fravælger højtærdisafgrøder og generelt er forhindret i at dyrke et hensigtsmæssigt sædskifte. Derudover bruges der mange ressourcer på at hindre afgrødeskader ved hjælp af afværgemidler og regulering.

Fælles for de anvendte afværgemidler og regulering er ofte at effekten er korttidsvirkende og meget tidskrævende. Derfor vælger stadig flere landmænd at hegne de dyrkede arealer. I områder med meget hjortevildt vil der formodentlig blive opsat meget hegn, hvilket kan medføre flere negative sideeffekter. Men på grund af de seneste års stigende hjortevildtsbestande er hegn fortsat den mest anvendte løsning på markniveau.

Udover hegning påpeger de interviewede landmænd at en kompensationsordning kan være en løsning på problemet. Derudover påpeger landmændene også, at en bestandsregulering kan være med til at mindske problemet.